

Sygn. akt I A Ca 606/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SO del. Dariusz Małkiński (spr.)
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **w E.**

przeciwko **Gminie E.**

o zapłatę

na skutek apelacji **pozwanej**

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 25 marca 2015 r. sygn. akt I C 997/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

Powodowy (...)w E. wystąpił przeciwko pozwanej Gminie E. z pozwem o zapłatę kwoty 176.667,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2013 roku do dnia zapłaty i domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej poniesionych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Pozwana Gmina E. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa z uwagi na brak właściwości Sądu Okręgowego w Suwałkach do rozpoznania i rozstrzygnięcia sporu, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości z

powodu braku biernej legitymacji procesowej, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości jako niezasadnego oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w wyroku z dnia 25 marca 2015 r. wydanym w sprawie o sygn. akt : I C 997/14 zasądził od pozwanej na rzecz powoda: kwotę 176.667,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2013 r. do dnia zapłaty (pkt 1) oraz kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2) a ponadto nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Kasy Sądu Okręgowego w Suwałkach kwotę 8.834 zł tytułem brakującej opłaty sądowej od pozwu (pkt 3).

Rozstrzygnięcie powyższe zapadło na gruncie następujących ustaleń faktycznych i argumentów prawnych.

Powód jest związkiem międzygminnym, którego członkami są: Miasto E., Gmina E., Gmina K., Gmina P., Gmina S., Gmina K., Gmina O., Gmina Ś., Gmina W., Gmina D., Gmina G. i Gmina B.. Do zadań realizowanych przez powoda należy m.in.:

- budowa, rozbudowa, modernizacja, utrzymanie i eksploatacja regionalnej instalacji do przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
- ustanawianie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- organizacja punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w: (...) w S. koło E., stacji przeładunkowej w O., stacji przeładunkowej w K. i stacji przeładunkowej w B.,
- tworzenie i prowadzenie punktów zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w: (...) w S. koło E., stacji przeładunkowej w O., stacji przeładunkowej w K. i stacji przeładunkowej w B.,
- tworzenie i prowadzenie punktów zbierania odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych z gospodarstw domowych i popiołu w: (...) w S. koło E., stacji przeładunkowej w O., stacji przeładunkowej w K. i stacji przeładunkowej w B.,
- prowadzenie recyklingu w celu osiągnięcia jego poziomu określonego przepisami prawa.

Na terenie Gminy E. funkcjonuje (...) Instalacja Przetwarzania (...) należąca do (...)w S. powołanego w dniu 9 października 2009r. przez powoda działającego na podstawie uchwały Nr (...)w E. z dnia 29 marca 2007r. Celem powołania Spółki miało być wykonywanie zadań własnych gmin wchodzących w skład (...)w E. dotyczących zaspakajania potrzeb mieszkańców w zakresie określonych zadań własnych tych gmin w przedmiocie zadania publicznego, jakim jest prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi poprzez świadczenie usług publicznych w wykonywaniu obowiązku służby publicznej oraz realizację projektu pn. (...) w S. koło E.” realizowanego z udziałem środków UE - Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego (...).

W przedmiotowej sprawie podmiot korzystający ze środowiska tj. (...)w dniu 30 stycznia 2013 roku uiścił kwotę 353.335 zł tytułem opłaty za korzystanie ze środowiska związanej ze składowaniem odpadów komunalnych w kwaterze odpadów balastowych w S. k/ E..

Powód pismem z dnia 14 listopada 2014 roku zwrócił się do Gminy E. o zapłatę 176.667,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2013 roku do dnia zapłaty, co stanowi 50% wpływów z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów. Obowiązek ten miał wynikać z art. 402 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, zmieniony na mocy art. 207 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. O odpadach. W dniu 13 marca 2013 roku Marszałek Województwa (...) przekazał w/w kwotę na konto Gminy E. . W odpowiedzi na powyższe , pozwana wskazała, że brak jest podstaw prawnych do przekazania na rzecz(...) żądanej kwoty. Nawiązała również do pisma z dnia 25 września 2013 roku , w którym to wskazała, że treść statutu (...) w żadnym miejscu nie zawiera opisu działań odnoszących się do zadań gospodarki odpadami, co w jej ocenie świadczy, że gospodarka odpadami nie jest zadaniem

statutowym Związku. W niniejszej sprawie pozwana nie kwestionowała treści art. 402 ust 6 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Powód w dniu 7 lipca 2014 r. złożył pozew o zapłatę spornej kwoty przeciwko Województwu (...). W dniu 21 października 2014 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo, wskazując w uzasadnieniu m.in., że adresatem roszczenia winna być Gmina E..

Obowiązujący przed 2013 roku statut(...) zawierał zapis, że związek wykonuje publiczne zadania w zakresie dotyczącym m.in. gospodarki odpadami.

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych sprawy powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Powód wywodził żądanie zapłaty kwoty 176.667,50 złotych z treści art. 402 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, w brzmieniu nadanym jej ustawą z dnia 14 grudnia 2012r. O odpadach , która w art. 207 zmieniła treść art. 402 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska. Zgodnie ze znowelizowaną treścią przepisu wpływy z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów stanowią w 50% dochód budżetu gminy, a w 10% dochód budżetu powiatu, na których obszarze są składowane odpady. Jeżeli składowisko odpadów jest zlokalizowane na obszarze więcej niż jednego powiatu lub więcej niż jednej gminy, dochód podlega podziałowi proporcjonalnie do powierzchni zajmowanych przez składowisko na obszarze tych powiatów i gmin. W przypadku gdy gmina należy do związku międzygminnego, którego zadaniem statutowym jest gospodarka odpadami, wpływy należne gminie stanowią wyłączny dochód budżetu tego związku międzygminnego i są przeznaczone na jego cele statutowe.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 273 ust. 1 pkt 4 Prawa o ochronie środowiska opłata za korzystanie ze środowiska wnoszona jest, między innymi, za składowanie odpadów. Zgodnie z jego art. 284 ust.1 podmioty korzystające ze środowiska ustalają we własnym zakresie wysokość należnej opłaty i wnoszą ją na rachunek właściwego urzędu wojewódzkiego , zaś w świetle art. 285 podmioty korzystające ze środowiska wnoszą opłaty za dany rok kalendarzowy do dnia 31 marca roku następnego.

W przedmiotowej sprawie podmiot korzystający ze środowiska tj. (...)w dniu 30 stycznia 2013 roku uiściło na podstawie w/w przepisów kwotę 353.335 zł na rachunek bankowy zarządu województwa, dochowując tym samym ustawowo przewidzianego terminu.

Zgodnie z art. 402 ust. 1 zarząd województwa prowadzi wyodrębnione rachunki bankowe w celu gromadzenia i redystrybucji przedmiotowych wpływów. Wpływy te, powiększone o przychody z oprocentowania środków na rachunkach bankowych, są przekazywane na rachunki bankowe Narodowego Funduszu, wojewódzkich funduszy oraz na rachunki budżetów powiatów i budżetów gmin, w terminie do końca następnego miesiąca po ich wpływie na wyodrębnione rachunki bankowe zarządu województwa i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Z uwagi na to, iż pierwsza próba przekazania środków w dniu 27 lutego 2013 roku zakończyła się niepowodzeniem w związku z zamknięciem rachunku bankowego przez Gminę E., należne środki przekazane zostały na jej konto dopiero w dniu 13 marca 2013 roku.

Problematką w sprawie była ocena, czy związek międzygminny zajmuje się gospodarką odpadami w rozumieniu art. 402 ust. 6 Prawa o ochronie środowiska i czy w związku z tym należy mu się w/w kwota. W ocenie Sądu, poprzez analizę statutu (...) w E., definicji zawartych w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 roku O odpadach, ustawy z dnia 13 września 1996 r. O utrzymaniu czystości i porządku w gminach i ratio legis przedmiotowego uregulowania, należy uznać, że sporna kwota winna zostać przekazana przez Gminę E. na konto powodowego (...).

Celem nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska, co wynika ze stanowiska Rady Ministrów wobec poselskich projektów zawierających przedmiotową zmianę, miało być umożliwienie skierowania znaczących środków finansowych do instytucji odpowiedzialnych za koordynowanie i zarządzanie kompleksową gospodarką odpadami w

ramach regionu, co miało się przełożyć na sprawniejsze funkcjonowanie nowego systemu z korzyścią dla wszystkich gmin tworzących związek międzygminny w regionalnych strukturach gospodarowania odpadami (zob. stanowisko Rady Ministrów wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska - druk (...) oraz poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska - druk (...), odpowiedzi na interpelację poselską nr (...) oraz zapytanie poselskie nr (...)). Jednakże ówczesna nowelizacja nie uwzględniła sytuacji, w której gmina przekazała jedynie część zadań z zakresu gospodarki odpadami, a pozostałe zadania realizowała sama. W takim przypadku wpływy należne gminie na podstawie art. 402 ust. 6 stanowiły również wyłączny dochód budżetu tego związku międzygminnego. Nie ulega wątpliwości, iż przepis art. 402 ust. 6 w brzmieniu obowiązującym od dnia 23 stycznia 2013 roku do dnia 24 stycznia 2014 roku wpłynął na uszczuplenie dochodów jednostek samorządu terytorialnego przeznaczonych na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jednakże, w ocenie Sądu nie może stanowić to podstawy do odmowy uznania w niniejszej sprawie roszczenia strony powodowej.

Statut (...) w E. został dostosowany do wymogów, jakie powstały w związku z nowelizacją ustawy z dnia 13 września 1996 r. O utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Poprzednie brzmienie (przed 2013 rokiem) jego § 7. 1 wyraźnie wskazywało, że Związek wykonuje publiczne zadania w zakresie dotyczącym gospodarki odpadami. Aktualne brzmienie miało na celu dopasowanie statutu do treści w/w ustawy. Z art. 3 w rozdziale odnoszącym się do zadań gminy wynika, że do jej obowiązków należy utrzymanie czystości i porządku, a nadto winny one w szczególności tworzyć warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniać wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych oraz m.in. zapewnienie budowy, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych - o ile obowiązek budowy takich instalacji wynika z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, o którym mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Taką instalacją jest (...) Instalacja Przetwarzania (...) w S. koło E., znajdująca się na terenie pozwanej gminy E., a należąca do (...) powołanego przez (...)z siedzibą E..

Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. O odpadach poprzez gospodarkę odpadami rozumie się wytwarzanie odpadów i gospodarowanie odpadami. Natomiast zgodnie z jej art. 3 ust. 1 pkt 2 na gospodarowanie odpadami – składa się zbieranie, transport, przetwarzanie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami.

W ocenie Sądu zadania określone w zmienionym § 7 statutu Związku są desygnatami pojęcia gospodarowania odpadami zawartego w art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 O odpadach. Tym samym nie ulega wątpliwości, iż Związek przejął część zadań należących do gminy E. związanych z gospodarką odpadami. Już w uchwale Nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa (...) na lata 2011-2016, pada twierdzenie, iż Region Wschodni stanowi kontynuację (...). Region ten obejmuje 12 gmin zamieszkałych przez 156.300 mieszkańców, a organizacją gospodarki odpadami w Regionie Wschodnim zajmuje się Związek (...) w E.. Natomiast podstawą systemu gospodarki odpadami komunalnymi w regionie są: centralna instalacja zlokalizowana w S. k/E. służąca do unieszkodliwiania zmieszanych odpadów komunalnych, 3 stacje przeładunkowe oraz dualny system selektywnej zbiórki odpadów(...).

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu należy uznać, że (...)w E. działający na terenie 12 gmin przejął część zadań publicznych w zakresie gospodarki odpadami od wymienionych w § 2 gmin. W związku z czym wpływy z opłat o jakich mowa w art. 402 ust. 6 Prawa o ochronie środowiska w okresie od dnia 23 stycznia 2013 do 24 stycznia 2014 roku winny stanowić dochód Związku. Tym samym Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że wskazanej normy prawnej nie można rozumieć w ten sposób, że wpływy z tytułu przedmiotowych opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów mogą być przekazywane związkom międzygminnym wyłącznie w przypadku przejścia całości zadań gospodarki odpadami.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że kwota 176.667,50 zł, stanowiąca 50 % opłaty o jakiej mowa w art. 402 ust. 6 w brzmieniu obowiązującym w dniu przesłania pieniędzy z wyodrębnionego rachunku zarządu województwa na rachunek Gminy, winna stanowić dochód (...)z siedzibą w E..

Tym samym, Sąd Okręgowy zgadza się z poglądem wyrażonym m.in. w wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie w sprawie I C 354/14 w którym stwierdzono, iż art. 402 ust. 1 określa techniczny sposób przekazywania środków stanowiących wpływy z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów („wpływy są przekazywane na rachunki bankowe”), przy czym ogranicza możliwość ich redystrybucji wyłącznie na rachunek bankowy czterech podmiotów: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, powiatów i gmin. W ust. 1 w/w przepisu nie wspomniano w ogóle o rachunku bankowym należącym do związku międzygminnego. Tym samym związek międzygminny nie jest w takim wypadku adresatem uprawnienia do bezpośredniego przekazywania mu kwoty z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska z rachunku prowadzonym przez Zarząd Województwa (...).

Tym samym wpływy z tytułu opłat za składowanie i magazynowanie odpadów należne powodowemu (...) zostały prawidłowo przekazane przez Zarząd Województwa na rachunek bankowy Gminy E., tj. gminy na której obszarze zlokalizowane jest składowisko odpadów. W momencie przekazania kwoty, zrodził się po stronie Gminy obowiązek przekazania należnej kwoty (...)w E..

Sąd Okręgowy nie jest uprawniony orzekać w przedmiocie roszczeń objętych pozwem, gdzie właściwy będzie tryb administracyjny ; należy jednak wskazać pogląd Sądu Najwyższego zawarty w uchwale z dnia 23 lutego 1995 r. III CZP 14/95, iż gmina może dochodzić na drodze sądowej roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa o przekazanie dochodu gminnych funduszy w wysokości 10% wpływów z opłat i kar, o których mowa w art. 87 lit. b ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. O ochronie i kształtowaniu środowiska (jedn. tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196). Powyższy pogląd wydaje się aktualny tym bardziej, w sytuacji, gdy ustawa nie zastrzega do rozpoznania kwestii objętych niniejszym pozwem właściwości sądu administracyjnego.

Reasumując, powództwo podlegało uwzględnieniu w całości, o czym orzeczono w pkt I sentencji na podstawie wyżej powołanych przepisów. O odsetkach Sąd orzekł na zasadzie art. 482 § 1 k.c.

Na koszty procesu zasądzone na rzecz powoda w pkt II sentencji na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3.600,00 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Z uwagi na okoliczność, iż powód został zwolniony od ponoszenia opłaty od pozwu , Sąd w pkt III wyroku nakazał pobrać od pozwanej Gminy E. na zasadzie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. O kosztach sądowych w sprawach cywilnych, na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Suwałkach kwotę 8. 834,00 zł tytułem brakującej opłaty od pozwu.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana , która zaskarżyła rozstrzygnięcie w całości i zarzuciła mu :

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy i nieważność postępowania w konsekwencji naruszenia art. 379 pkt 1 w zw. z art. 199 par. 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 1 k.p.c. przez ich niezastosowanie i w konsekwencji rozpoznanie przez sąd cywilny roszczeń powoda nie mających charakteru sprawy cywilnej a dotyczącej zapłacenia powódce kwoty przekazanej pozwanej Gminie E. przez samorząd województwa na podstawie art. 402 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska , które to działania mają ewidentnie charakter procedur administracyjnych objętych przepisami prawa administracyjnego i podatkowego ;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego , a mianowicie :

a) art. 2 ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. O zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2014.47), poprzez jego niezastosowanie. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu do wpływów z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 6 tego Prawa zmienianej w art. 1, należnych za okres od dnia 23 stycznia 2013 r. do dnia 25 stycznia 2014 r. stosuje się przepisy dotychczasowe. To oznacza, że ustawodawca wyartykułował wprost, że do wpływów za rok 2013 r. mają zastosowanie przepisy obowiązujące do 25 stycznia 2014 r. oraz, że do wpływów za 2012 r. mają zastosowanie przepisy obowiązujące przed 23 stycznia 2013 r. (ustawa wskazuje konkretne ramy czasowe obowiązywania przepisu). Kwota, której dotyczy spór stanowiła wpływy należne za rok 2012, jedynie wpłacane na rachunek pozwanej w 2013 r. a zatem należność, której dochodzi powódka dotyczy wcześniejszego okresu, którego nie obejmują przepisy art. 402 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska w brzmieniu obowiązującym w okresie od 23 stycznia 2013 r. do 25 stycznia 2014 r. i nie mogą one być wobec tej należności zastosowane.

b) art. 402 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska (zarówno w brzmieniu obowiązującym do 23 stycznia 2013 r. jak i w brzmieniu obowiązującym od 23 stycznia 2013 r. do 25 stycznia 2014 r.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie. Brak jest bowiem legitymacji procesowej biernej po stronie pozwanej jako materialnego uprawnienia do występowania w przedmiotowym procesie cywilnym w charakterze strony procesowej, wynikającego z określonej sytuacji materialnoprawnej, który to brak powinien skutkować oddaleniem powództwa. Powód domaga się bowiem od pozwanej zapłaty kwoty, którą pozwana otrzymała od marszałka województwa (...) na podstawie obowiązujących norm prawa administracyjnego a mianowicie cytowanego art. 402 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Tym samym pozwana nie posiada legitymacji biernej do występowania w niniejszym procesie, brak jest bowiem normy prawa materialnego, który by ją obliłgował do przekazywania tej kwoty powodowi, skoro nie uczynił tego marszałek województwa (...). Art. 402 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska w brzmieniu obowiązującym do 23 stycznia 2013 r. (zatem w całym 2012 r.), za który należności dochodzi powód (kwota której dotyczy spór stanowiła wpływy za rok 2012, jedynie wpłacane na rachunek pozwanej w 2013 r.) nie wskazywał związków międzygminnych jako uprawnionych do otrzymania kwot z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów. Ponadto powód nie spełniał przesłanek z art. 402 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska nawet w brzmieniu obowiązującym od 23 stycznia 2013 r. do 25 stycznia 2014 r. do otrzymania kwoty z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów, gdyż kompleksowa gospodarka odpadami nie jest zadaniem statutowym powoda w rozumieniu obowiązujących przepisów w tym ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. O odpadach oraz statutu powoda. Powód nie ponosi również żadnych uciążliwości związanych z lokalizacją składowiska odpadów na terenie pozwanej Gminy, w związku z którymi jest przekazywana przedmiotowa opłata. Uciążliwości te ponoszą (...) m.in. w postaci zwiększonego ruchu ciężarowego do składowiska odpadów i to pozwana zmuszona jest ponosić m.in. zwiększone koszty napraw dróg gminnych związane z ich bardzo intensywnym użytkowaniem przez ciężki transport ciężarowy do składowiska - powód nie partycypuje w tym w żaden sposób;

c) ponadto pozwana z ostrożności procesowej, na podstawie art. 102 k.p.c., wniosła o zmianę rozstrzygnięcia w przedmiocie obciążenia jej kosztami procesu za I instancję oraz nieobciążenie jej kosztami postępowania apelacyjnego, nie jest bowiem w stanie ich uiszczyć bez zagrożenia dla swojego prawidłowego funkcjonowania, ze względu na bardzo trudną sytuację ekonomiczną, w której się znajduje.

Wskazując na powyższe, pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu, ewentualnie oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania za I i II instancję.

Powód w odpowiedzi na apelację zażądał jej oddalenia i domagał się zasądzenia na jego rzecz od apelującej kosztów procesu odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Podniesiony na wstępie apelacji pozwanej zarzut nieważności procedowania Sądu Okręgowego, jako analizowany również z urzędu w granicach zaskarżenia (art. 378 § 1 k.p.c.) wymaga oceny przed przystąpieniem do roztrząsania pozostałych zarzutów strony apelującej.

Pojęcie sprawy cywilnej determinujące dopuszczalność drogi sądowej zostało określone w art. 1 k.p.c. przy użyciu kryteriów: materialnego i formalnego; pierwsze z nich odwołuje się do powiązania z przepisami prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, drugie zaś wskazuje na wiążący charakter szczególnych przepisów ustawowych przekazujących do rozpoznania sądowi cywilnemu sprawy nominalnie nie zaliczające się do cywilnych. Koncepcja roszczenia procesowego, która uzyskała ostatecznie przewagę w judykaturze i doktrynie akcentuje potrzebę liberalnej oceny tych kwestii i poszerzenia granic dopuszczalności drogi sądowej, przy założeniu, że jest ona możliwa szczególnie wtedy, gdy powód opiera swoje roszczenie na zdarzeniach prawnych mogących stanowić źródło stosunków cywilnoprawnych. Prawo do drogi sądowej nie jest przy tym warunkowane faktycznym istnieniem roszczenia, które podlega badaniu w postępowaniu rozpoznawczym, ani treścią zaoferowanych dowodów (por. S.N. w uzasadnieniu postanowienia z dnia 11 września 2014 r. III CZ 46/14, Lex nr 1511587, postanowieniu z dnia 22 kwietnia 1998 r. I CKN 1000/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 6, postanowieniu z dnia 10 marca 1999 r. II CKN 340/98, OSNC 1999, Nr 9, poz. 161, postanowieniu z dnia 22 sierpnia 2000 r. IV CKN 1188/00, OSNC 2001, Nr 1, poz. 20 oraz postanowieniach: z dnia 6 maja 2003 r. V CK 435/02, niepubl. i z dnia 4 grudnia 2009 r. III CSK 75/09 i T.K. w wyroku z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK Zb. Urz. 2000, Nr 5, poz. 143).

Akcentowana przez pozwaną niedopuszczalność drogi sądowej z uwagi na domniemany administracyjny charakter niniejszego postępowania nie znajduje również oparcia w realiach tej sprawy, która jest klasycznym sporem o zapłatę leżącym poza jakimkolwiek kontekstem decyzyjnym umożliwiającym jego przeniesienie na grunt sądowno-administracyjny (por. S.N. w postanowieniu z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 684/12, LEX nr 1350212). W tych warunkach pierwszy z zarzutów apelacji strony pozwanej nie mógł odnieść oczekiwanego skutku; na podobną ocenę zasługuje także teza o domniemanej obrazie w skarżonym orzeczeniu art. 2 ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. O zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2014.47), poprzez jego niezastosowanie.

W świetle powyższego przepisu „do wpływów z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 6 ustawy zmienianej w art. 1, należnych za okres od dnia 23 stycznia 2013 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe”. Na tej podstawie apelująca wyprowadza niesłuszny wniosek o potrzebie analizy zasad rozliczenia kar i opłat zapadłych w roku 2012 (tak jak w niniejszej sprawie) przy użyciu regulacji obowiązującej do dnia 23 stycznia 2013 r., która nie dawała związkowi gminnym praw do powyższych należności. Stanowisko apelacji wyrażone w tej materii nie uwzględnia jednak odmienności przepisów międzyczasowych zawartych w art. 253 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. O odpadach (Dz. U. 2013.21), które wprowadzały w życie zmieniony art. 402 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska (dalej „P.o.ś.”) po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, a więc od dnia 23 stycznia 2013 r. i z tym momentem wszelkie kwestie dotyczące rozliczenia kar i opłat poddane były nowemu prawu.

W tym miejscu rozważenia wymaga charakter wierzytelności z tytułu kar i opłat, a w szczególności, czy pozwana mogła nabyć prawo do nich na gruncie stanu prawnego aktualnego przed 23.01.2013 r. Na tak postawione pytanie Sąd Apelacyjny odpowiedział przecząco.

Art. 406 ust. 6 i 7 P.o.ś w kształcie wówczas obowiązującym rozróżniał pojęcia „wpływu”, „dochodu” i „przychodu” z tytułu kar i opłat. Wpływy oznaczają w tej sytuacji kwotę pobieraną od płatnika przez jednostkę korzystającą ze środowiska (w analizowanym przypadku jest nią (...) sp. z o.o. w S.), suma ta w procesie jej dystrybucji do podmiotów pośredniczących staje się ich przychodem, aby końcowo zasilić dochód podmiotu uprawnionego (wówczas gminy, powiatu lub związku międzygminnego). Nie sposób przyjąć, że pozwana uzyskała tytuł prawny do spornej kwoty jako swojego dochodu na etapie, kiedy środki z tytułu kar i opłat figurowały jeszcze na koncie (...) sp. z o.o., przed ich przekazaniem zarządowi województwa. Zgodzić się należy w tej materii ze stanowiskiem przywołanym w odpowiedzi na apelację a wyrażonym w uzasadnieniu uchwały (3) S.N. z dnia 23 lutego 1995 r., III CZP 14/95, OSNC 1995/6/90, wedle którego prawo do odpowiedniej kwoty uiszczonych kar i opłat podmiot uprawniony nabywa z chwilą ich wpływu na rachunek jednostki dokonującej dalszej dystrybucji tych kwot, ponieważ dopiero w tym momencie materializuje się

„wpływ” środków odpowiadający w określonej części pojęciu nowopowstałego „dochodu”. Rozróżnienie to powiązane jest także z potrzebą pomniejszenia wpływu o opłaty i koszty, o których mówi art. 402 ust. 1a P.o.ś., dokonywanego przez zarząd województwa.

(...) sp. z o. o. przelała na rachunek Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) kwotę 361.128 zł z tytułu pobranych w 2012 r. kar i opłat dnia 30 stycznia 2013 r. (zob. pismo, k. 34 oraz dowód wpłaty, k. 35 akt sprawy S.O. w O. o sygn. I C 354/14), zaś do przekazania należności stanowiącej przychód pozwanej na jej rachunek doszło dnia 13 marca 2013 r. (vide dowód wpłaty, k.74 akt powyższej sprawy). Zestawienie tych dat z dniem nowelizacji przepisu art. 402 ust. 6 P.o.ś. (23.01.2013 r.) wskazuje, że pozwana nie nabyła prawa do należności z tytułu kar i opłat za rok 2012.

Mając na uwadze powyższe, za niezasadny uznać należy również zarzut naruszenia w skarżonym orzeczeniu art. 402 ust. 6 P.o.ś., co rodzić ma po stronie pozwanej brak legitymacji biernej do udziału w niniejszym sporze, skoro nabyła ona legalnie środki z tytułu kar i opłat oraz brak jest podstawy prawnej obligującej ją do ich zwrotu. Należy w tym miejscu po raz kolejny odwołać się do aprobowanego przez Sąd odwoławczy stanowiska wyrażonego w cyt. wyżej uchwale S.N. z dnia 23 lutego 1995 r., III CZP 14/95, zgodnie z którym podmiot uprawniony do dochodu z tytułu kar i opłat (w sprawie analizowanej w uchwale jest nim gmina) może dochodzić na drodze sądowej przekazania tego dochodu przez podmiot, który nim bezprawnie dysponuje (w powyższej sprawie był to Skarb Państwa). Teza o legalności przekazania wpływów z tytułu kar i opłat nie niweczy bowiem bezprawności ich zatrzymania przez Gminę jako domniemanego dochodu.

Sąd Apelacyjny w całości akceptuje spójne, konkretne i logiczne wywody prawne Sądu Okręgowego oparte o drobiazgową analizę źródeł pozaprocessowych (legislacyjnych), które nie pozwalają na wiązanie prawa powoda do należności z tytułu kar i opłat pobranych w 2012 r. z kompleksowością usług świadczonych przez niego w ramach gospodarki odpadami (por. uzasadnienie zaskarżonego wyroku, k. 95v.-96); również twierdzenia apelującej o wyjątkowej uciążliwości tej gospodarki dla mieszkańców Gminy, czemu powód sprzeciwia się w odpowiedzi na apelację, nie wpływają w jakikolwiek sposób na tytuł prawny powodowego Związku do dochodzonych w niniejszej sprawie środków. Konkluzja tej treści obala trzeci ze zgłoszonych w apelacji zarzutów prawa materialnego.

Odnosząc się do ostatniego z podniesionych zarzutów, a mianowicie zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c. w kontekście obciążenia pozwanej kosztami procesu przed Sądem I instancji, który powiązać należy także z jej wnioskiem o nieobciążanie kosztami procesu odwoławczego, zauważyć należy, iż zastosowanie tej normy uzależnione jest od istnienia szczególnych okoliczności, których pozwana nie udowodniła. Niekorzystna sytuacja ekonomiczna strony, sama w sobie nie jest ponadto wyłączną i wiążącą przesłanką odstąpienia od obciążania jej kosztami procesu należnymi wygrywającemu przeciwnikowi (por. S.A. w Warszawie w wyroku z dnia 8 marca 2013 r., I A Ca 900/12, LEX nr 1316311). Strona przegrywająca proces pierwszoinstancyjny, decydując się na wniesienie apelacji, musi ponadto liczyć się z możliwością jej oddalenia i związanym z tym obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi kosztów poniesionych w postępowaniu apelacyjnym. Przekonanie strony o zasadności zajmowanego stanowiska, które może przemawiać za nieobciążaniem jej kosztami przegranego procesu przed sądem pierwszej instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2012 r., III CZ 13/12, Lex nr 1164738, z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 24/11, Lex nr 898277.; z dnia 5 października 2011 r., IV CZ 48/11, niepubl.).

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt I wyroku na zasadzie art. 385 k.p.c. O kosztach procesu odwoławczego Sąd Apelacyjny postanowił w zgodzie z art. 98-99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

(...)